

2020. gada 06. marts

Eksperta atzinums

par augu sugu un biotopu izpēti Dabas liegumā (NATURA 2000 teritorijā) Alsungas novadā.

Biotopu un sugu grupas, par kurām sniegts atzinums (saskaņā ar eksperta sertifikāta Nr.002) konkrētā darba uzdevumā ir: sūnaugi; vaskulārie augi; meži un virsāji, purvi; zālāji; tekši saldūdeņi.

Dati par pētāmās teritorijas apsekošanu. Izmantoti sugu un biotopu apsekošanas dati 2008, 2010. gadā un 2019.gadā (13. aprīlī, 11.maijā, 15. jūnijā, 12. augustā). Kopumā teritorija apsekota aptuveni 5 darba dienu laikā. Meteoroloģiskie apstākļi pārsvarā labvēlīgi – saulains, tikai dažās dienās neilgs lietus. Nav apstākļu, kas traucētu novērtēt augu sugas un biotopus. Darba gaitā apsekota lielākā daļa DL teritorijas. Nav izstaigātas tikai pārplūdušās vietas, taču veikti novērojumi no bijušās dzelzceļa līnijas un vietām, kas ļauj maksimāli pietuvoties pārplūdušajiem laukumiem. Reto un īpaši aizsargājamo sugu atradnes atzīmētas, izmantojot koordinātu punktus. Karšu materiāls sagatavots un pievienots dabas aizsardzības plānam. Izmantoti arī projektā “Dabas skaitīšana” (Eiropas Savienības Kohēzijas fonda projekts) 2017. gadā iegūtie materiāli – uzkartētie ES nozīmes biotopi, sugas un citi kartēšanā iegūtie rādītāji. Kartogrāfiskais materiāls pievienots dabas aizsardzības plānam.

Teritorijas aizsardzības statuss ir īpaši aizsargājamais dabas liegums (DL) “Diļļu pļavas”. DL „Diļļu pļavas” izveidots 1999. gadā ar mērķi aizsargāt Eiropas Savienības nozīmes biotopus un retās un aizsargājamās sugas. DL ir iekļauts NATURA 2000 ekoloģiskajā tīklā. Aizsargājamās teritorijas platība ir 174 ha.

Atzinuma sniegšanas mērķis ir dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas liegumam “Diļļu pļavas” laika posmam no 2020. gada līdz 2032. gadam.

Vispārīgs pētāmās teritorijas apraksts. DL „Diļļu pļavas” atrodas Baltijas ledus ezera senkrasta pakājē, Piejūras līdzenumā. No augu sugu un biotopu aizsardzības viedokļa galvenās dabas vērtības ir avoksnāji, kas iztek no Baltijas ledus ezera senkrasta nogāzes un rada specifiskus apstākļus, lai te veidotos kaļķainas augsnes un ar tām saistītas augu sugu sabiedrības. Rezultātā DL ir pārstāvētas dažādas īpaši aizsargājamo pļavu sabiedrības un ar avoksnainiem purviem saistīti biotopi. Šie biotopu veidi Latvijā ir sevišķi apdraudēti, jo tiem nepieciešama cilvēku darbība – pļaušana, ganišana, krūmu un jauno koku izciršana, kā arī kaļķavotu saglabāšana.

Piegulošās teritorijas apraksts. Gandrīz visu DL austrumu malun norobežo Baltijas ledus ezera saenkrasts. Tikai neliela daļa no senkrasta piekājes ietilpst dabas liegumā. Ziemeļaustrumu daļā Baltijas ledus ezera senkrasts atkāpjas no DL robežas, veidojot trīsstūri ar Vankas upi. Senkrasta nogāzi klāj stādīti priežu meži. Tikai vietām ir sastopami lapu koki, kādi būtu raksturīgi nogāžu un gravu mežiem.

Virš stāvkrasta, kā arī lieguma dienvidu daļā ir meža un lauksaimniecības zemju fragmenti, kurus apsaimnieko tuvumā esošās saimniecības.

Ziemeļu daļu dabas liegumam norobežo Vankas upe. Dotajā posmā tai ir dabisks plūdums.

Dabas lieguma rietumu robežu veido kādreiz ekspluatēta dzelzceļa līnija, kuru pašreiz daļēji izmanto kā autoceļu. tālāk jūras virzienā ir intensīvi meliorētas lauksaimniecības zemes un jaunu mežu fragmenti.

Konstatētās retās un īpaši aizsargājamās augu sugas.

Lielākā daļa augu sugu ir ievāktas herbārijā un glabājas LU Bioloģijas institūtā (leg. I Rēriha). Nozīmīgākās retās un īpaši aizsargājamās sugas konstatētas saistībā ar kaļķi saturošiem biotopiem. No reģistrētajām 16 sugām, vismaz 8 sugas atradnes ir tieši saistītas ar sārmainu augsni. Atradņu izvietojums ir redzams dabas aizsardzības plānā. Viena suga - asinssarkanā dzegužpuķe *Dactylorhiza cruenta* – ir atzīmēta tikai 1972. gada datos – herbārija eksemplārs glabājas LU bioloģijas institūtā (leg. I. Lodziņa). Jāatzīmē, ka daļa sugu no orhideju dzimtas ne katru gadu veido virszemes daļas, sevišķi ziedkopas, tāpēc to konstatēšana ir apgrūtināta. Jābūt regulāriem novērojumiem piemērotā sezonā, lai izslēgtu sugas eksistenci dotajā vietā.

Ziņas par reto un aizsargājamo aizsardzības statusu, to sastopamību dabas liegumā un Latvijā, kā arī galvenajiem sugu apdraudošajiem faktoriem redzamas tabulā 1. pielikumā.

Konstatētie ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamie biotopi.

Kopumā DL „Diļļu pļavas” konstatētas sekojoši aizsargājamie biotopi (1. tabula), kuru aizsardzības stāvokļa novērtējums atbilstoši ziņojumam Eiropas komisijai (2019. gads) dots Dabas aizsardzības plānā:

1. tabula
Latvijas un ES aizsargājamie biotopi dabas liegumā „Diļļu pļavas”

Nr.	ES nozīmes biotops/pārklājas ar Latvijas īpaši aizs. biotopu	ES nozīmes biotops - nosaukums	Biotopa varianti	Biotopu apdraudošie faktori	Nepieciešamā apsaimniekošana	ha
1	3260/5.12	Upju straujteses un dabiski upju posmi	1	nav	nav	0,98
2	5130/1.4	Kadiķu audzes zālajos un virsajos	1	aizaugums ar krūmiem, jauniem kokiem, applūšana	krūmu un jauno koku pakāpeniska izciršana, applūšanas novēršana	0,67
3	6270*/3.9	Sugām bagātas ganības un	3	aizaugums ar krūmiem, jauniem	krūmu un jauno koku pakāpeniska	14,20

		ganītas pļavas		kokiem	izciršana	
4	6410/3.8	Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	1;2;4	krūmu un jauno koku pakāpeniska izciršana; biotopa 7230 dabiskās plūsmas samazināšanās	krūmu un jauno koku pakāpeniska izciršana; neierobežot biotopa 7230 izplūdi	34,25
5	6510/3.12	Mēreni mitras pļavas	2	krūmu un jauno koku pakāpeniska izciršana	krūmu un jauno koku pakāpeniska izciršana	2,26
6	7160/2.4	Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji	1	dabiskās ūdens plūsmas izmaiņas, apgaismojuma izmaiņas	nodrošināt dabisku tecējumu, saglabāt esošo apaugumu	0,04
7	7220*/2.1	Avoti, kuri izgulsnē avotkaļķus	1	dabiskās ūdens plūsmas izmaiņas, apgaismojuma izmaiņas	dabiskās ūdens plūsmas izmaiņas, apgaismojuma izmaiņas	0,22
8	7230 (mozaikā ar7220*)	Kaļķaini zāļu purvi	1	biotopa 7230 dabiskās plūsmas samazināšanās	neierobežot biotopa 7230 izplūdi	1,89
9	91D0*/nē	Purvaini meži	1	saimnieciskā darbība	nav	1,19
10	9020*/nē	Veci jaukti platlapju meži	1	saimnieciskā darbība	nav	0,56

Aizsargājami meža biotopi DL aizņem nebūtisku platību (1. tabula). To aizsardzības nosacījums ir neiejaukšanās. Pārējie meži ir radušies aizaugot pļavām. Baltijas ledus nogāzē ir stādītas priedes. Šī teritorija ļoti mazā platībā ietilpst DL teritorijā, tomēr to ietekmē gan sugu, gan potenciālas vēlākas apsaimniekošanas rezultātā. Tāpēc būtu vēlams pakāpeniski nomainīt priedes pret platlapju koku sugām, veidojot nogāžu un gravu mežiem raksturīgo kokaugu kompozīciju.

Lai kontrolētu tālākas zālāju biotopu kvalitātes izmaiņas, viens no svarīgākajiem faktoriem ir dabisko indikatoru skaita un daudzuma izmaiņas. Par pamatu izmantoti dati no 2017. gada BVZ un ES nozīmes zālāju inventarizācijas un monitoringa anketām dotajā teritorijā (DAP datubāzes "Ozols" dati). Diemžēl ne visi dati ir ievākti nelielā laika periodā, līdz ar to dažu sugu reģistrācija var būt neiespējama dotajā sezonas laikā. Arī maršruta izvēle un eksperta kvalifikācija var ietekmēt datus. Tāpēc atsevišķi pievienotas arī 2019. gadā konstatētās indikatoru atbilstošos biotopos.

Indikatoru novērtējums pļavu biotopos (2. tabula).

2. tabula
Dati par dabisko zālāju indikatorsastopamību 2017. gada datos

Biotops	Vaiants (atbilstošs biotopam)	Poligons	Indikatorsugas	Indikatorsugu daudzums
6270*	3	17MB111-166_1	Agrim eup	1
6270*	3	17MB111-166_1	Briza med	4
6270*	3	17MB111-166_1	Galiu bor	4
6270*	3	17MB111-166_1	Galiu ver	1
6510_;6270	1;1	17MB111-167_1	Campa rot	1
6510_;6270	1;1	17MB111-167_1	Galiu ver	2
6510_;6270	1;1	17MB111-167_1	Helic pra	2
6510_;6270	1;1	17MB111-167_1	Briza med	2
6510	2	17MB111-132_1	Briza med	2
6510	2	17MB111-132_1	Galiu bor	3
6510	2	17MB111-132_1	Geran pal	1
6510	2	17MB111-132_1	Sesle cae	2
6410;5130	1,2 ;1	17MB111-173_1	Briza med	3
6410;5130	1,2 ;1	17MB111-173_1	Campa rot	1
6410;5130	1,2 ;1	17MB111-173_1	Carex panicea	1
6410;5130	1,2 ;1	17MB111-173_1	Galiu bor	3
6410;5130	1,2 ;1	17MB111-173_1	Galiu ver	1
6410;5130	1,2 ;1	17MB111-173_1	Sesle cae	3
6410;5130	1,2 ;1	17MB111-173_1	Succi pra	3
6410;5130	1,2;1	17MB111-173_1	Troll eur	1
6410;5130	1,2 ;1	17MB111-173_1	Plata bif	1
6410	1	17MB111-171_1	Briza med	2
6410	1	17MB111-171_1	carex flacca	2
6410	1	17MB111-171_1	Galiu bor	3
6410	1	17MB111-171_1	Sesle cae	2
6410	1	17MB111-171_1	Succi pra	2
6410	1	17MB111-171_1	Epipa pal	1
6410	2	17MB111-134_1	Briza med	3
6410	2	17MB111-134_1	carex flacca	3
6410	2	17MB111-134_1	Carex panicea	1
6410	2	17MB111-134_1	Dacty balt	1
6410	2	17MB111-134_1	Galiu bor	3
6410	2	17MB111-134_1	Geran pal	3
6410	2	17MB111-134_1	Sesle cae	4
6270*;6410	3; 4	17MB111-168-1	Galiu bor	4
6270*;6410	3; 4	17MB111-168-1	Galiu ver	1
6270*;6410	3; 4	17MB111-168-1	Sesle cae	2
6270*;6410	3; 4	17MB111-168-1	Succi pra	2
6270*;6410	3; 4	17MB111-168-1	Epipa pal	1
6410;6270	1;3	17MB111-169	Briza med	3

6410;6270	1; 3	17MB111-169	carex flacca	1
6410;6270	1; 3	17MB111-169	Carex panicea	3
6410;6270	1; 3	17MB111-169	Galiu bor	2
6410;6270	1; 3	17MB111-169	Sesle cae	3
6410;6270	1; 3	17MB111-169	Succi pra	3
6270*		1 17MB111_133-1	Briza med	2
6270*		1 17MB111_133-1	Filip vulg	2
6270*		1 17MB111_133-1	Galiu bor	3
6270*		1 17MB111_133-1	Galiu ver	2
6270*		1 17MB111_133-1	Geran pal	4
6510		1 17MB111_172_1	Agrim eup	3
6510		1 17MB111_172_1	Campa rot	1
6510		1 17MB111_172_1	Filip vulg	2
6510		1 17MB111_172_1	Galiu ver	2
6510		1 17MB111_172_1	Diant del	2
6510		1 17MB111_172_1	Plata bif	1
6510;6270*	2; 3	17MB111_175_1	Agrim eup	1
6510;6270*	2; 3	17MB111_175_1	Briza med	2
6510;6270*	2; 3	17MB111_175_1	Galiu bor	4
6510;6270*	2; 3	17MB111_175_1	Galiu ver	2
6510;6270*	2; 3	17MB111_175_1	Diant del	1
6410		4 17MB111-165-1	Briza med	3
6410		4 17MB111-165-1	Galiu bor	4
6410		4 17MB111-165-1	Sesle cae	4
6410		4 17MB111-165-1	Succi pra	3
6270*		3 17MB111_133-1	Briza med	2
6270*		3 17MB111_133-1	Filip vulg	2
6270*		3 17MB111_133-1	Galiu bor	3
6270*		3 17MB111_133-1	Galiu ver	2
6270*		3 17MB111_133-1	Geran pal	4
6270*		3 17MB111_164_1	Campa rot	1
6270*		3 17MB111_164_1	Galiu bor	3
6270*		3 17MB111_164_1	Geran pal	2
6270*		3 17MB111_164_1	Succi pra	3
6270*		3 17MB111_164_1	Diant del	1
6510		1 17MB111_172_1	Agrim eup	3
6510		1 17MB111_172_1	Campa rot	1
6510		1 17MB111_172_1	Filip vulg	2
6510		1 17MB111_172_1	Galiu ver	2
6510		1 17MB111_172_1	Diant del	2
6510		1 17MB111_172_1	Plata bif	1

Kopumā 2017 gadā konstatētas 17 sugu indikatorsugas:

3. tabula
Uzskaitītās dabisko zālāju indikatorsugas 2017. gadā

Agrimonia eupatoria	Briza media	Campanula rotundifolia	Carex flacca	Carex panicea	Diantus deltoides
Succisa pratensis	Trollius europaeus	Sesleria caerulea	Platanthera bifolia	Helictotrichon pratense	Geranium palustre
Galium verum	Galium boreale	Filipendula vulgaris	Epipactis palustris	Dactylorhiza baltica	

2019. gadā I. Rēriha vēl ir konstatējusi vēl sekojošas indikatorsugas:

Carex caryophylla , *Fragaria viridis* , *Scorzonera humilis* un *Thymus serpyllum*:
poligons 17MB 111_167_1

Linum catharticum , *Primula farinosa*, *Cirsium acaule*, *Polygala amarella*,
Dactylorhiza incarnata : poligons 17MB 111_168_1

Iespējams, ka 2017. gadā nav vispār fiksētas tādas indikatorsugas kā *Leontodon hispidus*, *L. danubialis*, *Stellaria palustris*, kas sastopamas diezgan bieži dažādos zālāju poligonos.

Kopā reģistrētas 29 dabisko zālāju indikatorsugas, bet to skaits varētu būt lielāks. Turpmāk veicot monitoringu, lielāka uzmanība jāpievērš dabisko zālāju indikatorsugu uzskaitēi.

Labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas prasības.

Nozīmīgākie apsaimniekošanas pasākumi ir saistīti ar zālāju biotopiem. To pastāvēšana ilgtermiņā ir saistīta ar regulāru pļaušanu (ar nopļautās zāles novākšanu) un ganīšanu, neskarot avotu izplūdes vietas un notekas (intensīva mājlopu ganīšana avoksnāju teritorijās var izsaukt dabiskā ūdens plūsmas izmaiņas, tāpat kā šo teritoriju pļaušana ar smagu tehniku, kas šķērso strautu gultnes). Perspektīva zālāju un kadiķu audžu atjaunošana ir iespējama teritorijās, kas pievienota dabas plāna materiāliem. Detalizēti biotopu apsaimniekošanas pasākumi aprakstīti 2. pielikumā.

SECINĀJUMI

1. Dabas liegumam „Diļļu pļavas” ir unikāla vērtība retu zālāju biotopu saglabāšanā kā Baltijas ledus ezera senkrasta elementam.

2. Lai ilglaicīgi saglabātu DL „Diļļu pļavas” dabas vērtības ir nepieciešamas dabas aizsardzības plānā uzskaitītās darbības, kas galvenokārt saistītas ar dabisko zālāju biotopiem un avotiem, kuri izgulsnē avotkaļķus.

Literatūra

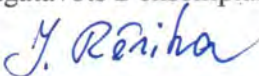
Latvijas daba. Enciklopēdija. 2.sējums. Latvijas enciklopēdija. Rīga, 1995.

Auniņš A. (red.), 2013. Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. precizēts izdevums. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 360 lpp.

Kabucis I. (red.) 2004. *Latvijas biotopi. Klasifikators.* Latvijas Dabas fonds, 160 lpp. *Latvijas biotopi. Klasifikators.* 2001. Rīga: Preses nams, 96 lpp.

Eksperta sertifikāts Nr. 002 (jomas: vaskulārie augi; sūnas; meži un virsāji; purvi; zālāji; tekoši saldūdeņi; jūras piekraste; alas, atsegumi un kritenes; sertifikāts derīgs no 11.05.2013. līdz 10. 05.2018.). Saskaņā ar DAP lēmumu Nr.4.16/2319/2018-N, sertifikāts Nr.002 pagarināts līdz 2023. gada 10. maijam.

Atzinums sagatavots 2 eksemplāros uz 7 lpp., ar 2 pielikumiem.

Ilze Rēriha

Tālrunis: 26362096, 27885213.

1.pielikums.

Nr. kartē	Sugas latviskais nosaukums/ latīniskais nosaukums/*Suga konstatēta arī 2019.g.	Aizsardzības statuss Latvijā	SG kategorija vai cits	Sastopamība DL „Dijļu pļavas”	Sugas sastopamība Latvijā ¹	Apdraudošie faktori DL „Dijļu pļavas”
Vaskulāro augu sugas, kurām ir normatīvajos aktos noteikts aizsardzības statuss, SG sugas, retas augu sugas						
1	Pleznveida grīslis/ <i>Carex ornithopoda</i> *	ĪAS 1, MIK	SG III	Ļoti reti, biotopa 7220* ietekmētā apkārtnē	Diezgan reti	Grūti prognozējama sugas ilglaicīga pastāvēšana, jo to apdraud dabisku biotopa 7220* netraucēts pazemes tecējums vai avota vietu izplūdes vietu traucējumi
2	Krūmu cietpiene/ <i>Crepis praemorsa</i> *	ĪAS 1, MIK	SG III	reti, pļavās	diezgan reti	Pļavu aizaugšana
3	Baltijas dzegužpirkstīte/ <i>Dactylorhiza baltica</i> *	ĪAS 1	SG IV	Diezgan bieži, dažāda veida mitro pļavu u.c. biotopos	diezgan bieži	Nosusināšana, pļavu aizaugšana
4	Asinssarkanā dzegužpirkstīte <i>Dactylorhiza cruenta</i>	ĪAS 1, MIK	SG IV	Ļoti reti, kalcifili purvi un pļavas; konstatēta pēc LU Bioloģijas institūta datiem	ļoti reti	Pļavu aizaugšana, biotopa 7220* netraucēts pazemes tecējums vai avota vietu izplūdes vietu traucējumi
5	Fuksa dzegužpirkstīte/ <i>Dactylorhiza fuchsii</i>	ĪAS 1	SG IV	Reti, skrajos mitru mežu un to kontaktjoslu biotopos	Reti	Mitru mežu izžušana

6	Stāvlapu dzegužpirkstīte/ <i>Dactylorhiza incarnata</i> *	ĪAS 1	SG IV	Reti, kaļķainu pļavu un purvu biotopos	Diezgan bieži	Grūti prognozējama sugas ilglaicīga pastāvēšana, jo to apdraud dabisku biotopa 7220* netraucēts pazemes tecējums vai avota vietu izplūdes vietu traucējumi
7	Vīru dzegužpuķe / <i>Orchis mascula</i>	ĪAS 1, MIK	SG III	ļoti reti	diezgan reti	Pļavu aizaugšana
8	Smaržīgā naktsvijole/ <i>Platanthera bifolia</i> *	ĪAS 1	SG IV	Diezgan bieži, dažādu pļavu un sekundāru mežu biotopos	diezgan bieži	Pļavu aizaugšana
9	Parastā kreimule/ <i>Pinguicula vulgaris</i> *	ĪAS 1	SG II	reti,, biotopa 7220* apkārtne	reti	biotopa 7220* netraucēts pazemes tecējums vai avota vietu izplūdes vietu traucējumi
10	Bezdelīgactiņa/ <i>Primula farinosa</i> *	ĪAS 1	SG II	Reti, kaļķainu pļavu un purvu biotopos	diezgan reti, izplatība nevienmērīga, atradņu skaits samazinās	Pļavu aizaugšana, biotopa 7220* netraucēts pazemes tecējums vai avota vietu izplūdes vietu traucējumi
11	Mīkstā roze/ <i>Rosa mollis</i> *	ĪAS 1	SG III	reti, pļavās, biotopu kontaktjoslās	diezgan reti	Pļavu aizaugšana
Sūnu sugas, kurām ir normatīvajos aktos noteikts aizsardzības statuss, SG sugas, retas augu sugas						
12	Klīnts andeja/ <i>Andreaea rupestris</i>	ĪAS 1	SG I	ļoti reti, uz akmeņiem	ļoti reti	Pļavu aizaugšana

13	Kalku avokсне/ Philonotis calcarea*	-	SG II	reti	diezgan reti	biotopa 7220* netraucēts pazemes tecējums vai avota vietu izplūdes vietu traucējumi
14	Kvadrātiskā preisija/ Preissia quadrata*	-	SG II	reti, biotopa 7220* apkārtnē	diezgan reti	biotopa 7220* netraucēts pazemes tecējums vai avota vietu izplūdes vietu traucējumi
15	Atrotītā dižsirpe/ Scorpidium revolvens*	-	SG II	reti	diezgan bieži	biotopa 7220* netraucēts pazemes tecējums vai avota vietu izplūdes vietu traucējumi
16	Vijobīte, trauslā/ Tortella fragilis	ĪAS 1	SG II	ļoti reti, 2019. gadā nav atrasta	ļoti reti	biotopa 7220* netraucēts pazemes tecējums vai avota vietu izplūdes vietu traucējumi

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. **II** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. **V** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

ĪAS 1, 2 – īpaši aizsargājama suga (14.11.2000 MK noteikumi Nr. 396. "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo sugu aizsargājamo sugu sarakstu", 1. pielikums. ĪAS 2 – ierobežoti izmantojama suga, MK noteikumi Nr. 396, 2. pielikums.

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2012. gada 18. decembra MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā

2. pielikums.

ES īpaši aizsargājamo biotopu uzturēšana, apsaimniekošana un aizsardzība

Biotops 3260 upju straujtecēs un dabiski upju posmi

Biotopa stāvokli var ietekmēt saimnieciskās darbības un ūdens līmeņa maiņa. Atsevišķos gadījumos jāraugās, lai upes tecējumā nav pārāk daudz lielu kritalu no krastā augošajiem mežiem un krūmājiem, šādos gadījumos būtu atļauts kritalas izcelt no upes un novietot tās krastos. Ja šādu negatīvu faktoru nav, biotops var pastāvēt neierobežotu laiku bez iejaukšanās. Biotopa kvalitāti un tajā mītošās ihtiofaunas stāvokli uzlabotu uz Ēdoles HES demontāža.

Biotops 5130 kadiķu audzes zālajos un virsajos

Šis ir viens no jutīgākajiem biotopiem, ko jau tagad ietekmē aizaugšana ar krūmiem un kokiem, rezultātā kadiķi atmirst. Ja netiek veikta regulāra noganīšana vai pļaušana, neveidojas arī piemēroti apstākļi jaunu kadiķu dīgšanas un izdzīvošanas procesam, jo suga ir maz konkurētspējīga gan ar kokaugiem, gan liela auguma lakstaugiem. Teritoriju neapsaimniekojot biotops var tikt zaudēts dažu desmitu gadu laikā. Kadiķu audzes liegumā var būt dažādās aizaugšanas stadijās. Kadiķu audzēs iespējami atsevišķi lielāki koki, vai veci krūmi, kas auguši jau pirms sekundārā meža vai krūmu ieviešanās, šie ainavas elementi ir jāsaudzē un jākopj.

Biotopā jānodrošina jaunas kadiķu paaudzes ieviešanās iespēja, tie nākotnē pakāpeniski aizstās vecos kadiķus. Jaunie kadiķi parasti labi ieviešas pat diezgan intensīvi noganītās ganībās, kur ganību apļaušana nenotiek katru gadu. Tomēr regulāri pļautās pļavās jauni kadiķi reti ieaugās, jo tiek nopļauti. Lai šādās pļavās ienāktu jauni kadiķi, blakus vecajai kadiķu audzei nepieciešams atstāt vairākus gadus nepļautus laukumus. Kadiķu audzes atbrīvošanu no nevēlamiem kokiem un krūmiem ieteicams veikt pakāpeniski, vienā gadā izcērtot tikai daļu no tiem. Biotopa attīrīšanu vēlams veikt gada tumšākajā periodā, jo, strauji atbrīvojot kadiķus no bieza apēnojuma, tie saulē var apdegt. Nocirsto koku celmi nedrīkst būt augstāki par 5 cm no zemes un jārēķinās, ka vietās, kur apaugums bijis biezs, nāksies veikt arī atvašu pļaušanu katru sezonu 2-3 gadus. DA plāna izstrādes procesā konstatētas jaunas priedes un dažādu sugu krūmāji, kā arī ganīšanas un pļaušanas trūkums, kas pazemina kadiķu vitalitāti, biotops aizaug.

Biotopas 6270* sugām bagātas ganības un ganītas pļavas

DL "Diļļu pļavas" sastopams biotopa 6270*_3, mitrais variants: Pastāvīgi mitras ganības un ganītas pļavas.

Biotopa kvalitātes uzlabošanai nepieciešams to atbrīvot no krūmu un koku apauguma celmus atstājot ne augstākus kā 5 cm no zemes virsas un ņemot vērā, ka būs nepieciešams nākošos 2-3 gadus veikt arī krūmu atvašu pļaušanu. Nocirsto apaugumu jānovieto vietās, kur ir bijis lielākais apauguma blīvums (galvenokārt koku). Atļauts frēzēt tikai tos celmus, kuri traucē apsaimniekošanas pasākumu veikšanu. Nocirstos atlikumus sadedzināt zālāja biotopa teritorijā pieļaujams tikai augsnes sasaluma periodā.

Ganīšanās ir būtiskākais process, kas nosaka šā biotopa veidošanos un pastāvēšanu. Tā veido ganībām tipisko mikrolielumu un zelmeņa struktūru, kā arī rada priekšnoteikumus sugu daudzveidībai, jo nodrošina dažādu ekoloģisko nišu pastāvēšanu. Ganībām specifisko vidi rada ganību dzīvnieku selektīvas ēšanas paradumi, dzīvnieku ekskrementu un urīna nevienmērīgais sadalījums teritorijā un dzīvnieku radītie mehāniskie traucējumi velēnā un augsnē.

Īpaši svarīgi nepārganīt zālājus tieši intensīvākajā zāles augšanas periodā, kā arī noganīšanas laikā sezonā apmēram 10% no zālāja atstāt nenoganītus, lai nodrošinātu augu spēju atjaunoties un uzturētu lakstaugu stublājus apdzīvojošo kukaiņu daudzveidību.

Ja optimālais apsaimniekošanas veids nav iespējams, tad labāk ieviest to apsaimniekošanu, kāda konkrētajā situācijā iespējama, un saglabāt dabisku zālāju, lai arī nepareizas apsaimniekošanas rezultātā biotopa veids laika gaitā varētu mainīties.

Pļaušana atļauta, sienu savācot, vienu vai divas reizes sezonā (atkarībā no zālāja ražības). Biotopa tipiskais un mitrais variants šādā gadījumā pārveidosies par biotopu 6510 Mēreni mitras pļavas.

Ļoti nelabvēlīga veģetācijai ir vēlā pļaušana vai pļaušana, zāli atstājot, jo abos gadījumos zālājs bagātinās ar slāpekli un pārvēršas par slāpekli mīlošu augu sugu veidotu vienmuļu augāju.

Pļaušanas laiks jāsaņā ar mitruma apstākļiem - pļaušana jāveic vasaras sausākajā laikā. Slapjākās vietās ieteicams izmantot "peldošo" tehniku, kas piemērota pārmitrām augsnēm, piemēram, traktoru ar kāpurķēdēm vai ritenetraktoru ar iespējami platākām riepām, kas nodrošina lielu atbalsta virsmu.

Lai saglabātu iespējami augstu putnu daudzveidību, ir jānodrošina zālāja neaizaugšana un daudzveidīga, dažāda augstuma veģetācija putnu ligzdošanas sezonā. To vislabāk izdarīt, zālāju noganot. Putniem labvēlīgi nelielā daudzumā un mozaikveidā krūmi un koki, kas palielinātu dziedātājputnu daudzveidību, nebūtu pieļaujami koki un augsti krūmi (vairāk nekā 1,5 m), it īpaši lāmu un mitru ieplaku tuvumā, kas ir piemērotas pļavu bridējputniem.

Biotops 6410 mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs

DL "Dilļu pļavas" sastopami trīs biotopa varianti: Zilganās molīnijas zālāji 6410_1, Zilganās seslērijas zālāji 6410_2, Platlapju zālāji (bez izteiktas dominējošas sugas) 6410_4.

Mitrs zālājs periodiski izžūstošā augsnē labvēlīgā aizsardzības stāvoklī ir apsaimniekots, ja ik gadu tiek pļauts, sienu savācot, vai noganīts, tad tas nav aizaudzis ar krūmiem, tajā nav biezas vecās zāles (kūlas), un augu sugu daudzveidība ir liela, ir dažādas augu sabiedrības (gan ar zemu zāli, gan augstāku).

Biotopa kvalitātes uzlabošanai nepieciešams to atbrīvot no krūmu un koku apauguma celmus atstājot ne augstākus kā 5 cm no zems virsas un ņemot vērā, ka būs nepieciešams nākošos 2-3 gadus veikt arī krūmu atvašu pļaušanu. Nocirsto apaugumu jānovieto vietās, kur ir bijis lielākais apauguma blīvums (galvenokārt koku). Atļauts frēzēt tikai tos celmus, kuri traucē apsaimniekošanas pasākumu veikšanu. Nocirstos atlikumus sadedzināt zālāja biotopa teritorijā pieļaujams tikai augsnes sasaluma periodā.

Piemērotākā uzturēšana, lai pēc iespējas saglabātu visu dzīvo organismu grupu daudzveidību, ir pļaušana, sienu novācot, no jūlija vidus līdz beigām. Ja pļauj jūnija

beigās, tad daļā zālāja jānodrošina vēlā pļaušana vai nenopļauti plankumi, lai saudzētu augu un dzīvnieku sugas. Zālajos var veikt arī ganišanu agri pavasarī – līdz maija beigām, jūnija vidum, bet tad pļaušana veicama tikai vasaras beigās – augusta otrajā pusē, kad lielākajai daļai augu sēklas ir ienākušas.

Zālāju atjaunošanas gadījumā, ja līdzās atrodas arī purvs, tad zālāju grāvjus tīrīt var tikai tad, ja tie nenosusinās purvu. Vēsturisko nosusināšanas sistēmu atjaunošana nav vēlama, tā var iznīcināt zāļu purvu biotopu.

Biotops 6510 mēreni mitras pļavas

DL "Diļļu pļavas" sastopams biotopa Mitrais variants 6510_2.

Piemērotākā uzturēšana ir ekstensīva pļaušana, sienu savācot, reizi sezonā no jūnija beigām līdz jūlija vidum un mērena noganišana atālā, ko ieteicams darīt īslaicīgi - regulētos aplokos, nevis brīvi ganot visā zālāja teritorijā vairākas nedēļas. Pieļaujama arī pļaušana, sienu savācot, vienu vai divas reizes sezonā, nenogant atālu.

Ganišana kā atjaunošanas metode ir pieļaujama, taču pēc atjaunošanas tā būtu jānomaina pret pļaušanu, pretējā gadījumā biotops 6510 Mēreni mitras pļavas neveidosies.

Jāpiemin, ka biotopi 6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas vai 6510 Mēreni mitras pļavas var veidoties vienos un tajos pašos augsnes apstākļos un tie abi sastopamu DL "Diļļu pļavas", galvenais tos nodalošais faktors ir apsaimniekošanas veids. Ganišana nodrošina biotopa 6270* pastāvēšanu, pļaušana – biotopa 6510 pastāvēšanu.

Ja optimālais apsaimniekošanas veids nav iespējams, tad labāk ieviest to apsaimniekošanu, kāda tur iespējama, un saglabāt dabisku zālāju, lai arī biotopa veids laika gaitā varētu mainīties.

Biotopa kvalitātes uzlabošanai nepieciešams to atbrīvot no krūmu un koku apauguma celmus atstājot ne augstākus kā 5 cm no zems virsas un ņemot vērā, ka būs nepieciešams nākošos 2-3 gadus veikt arī krūmu atvašu pļaušanu. Nocirsto apaugumu jānovieto vietās, kur ir bijis lielākais apauguma blīvums (galvenokārt koku). Atļauts frēzēt tikai tos celmus, kuri traucē apsaimniekošanas pasākumu veikšanu. Nocirstos atlikumus sadedzināt zālāja biotopa teritorijā pieļaujams tikai augsnes sasaluma periodā.

Biotopi 7160 minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji un 7220* avoti, kas izgulsnē avotkalķi

DL "Diļļu pļavas" sastopams biotopa 7160 1.variants – avoksnāji un biotopa 7220* 1.variants.

Netraucētu dabisku procesu nordrošināšana, preventīvi novēršot un nepieļaujot potenciāli nelabvēlīgu ietekmi, ir vispareizākais risinājums, kā saglabāt avotu biotopus.

Visiem avotu biotopiem svarīgākais veidošanās un pastāvēšanas priekšnoteikums ir netraucēta avotu darbība un tās aizsardzība. Izsīkstot avotam, izzūd arī biotopa veidošanās dinamiskais process, un saglabājas tikai avotu veidotie nogulumi un īslaicīgi – arī veģetācija un raksturīgās sugas, kas, mainoties apstākļiem, izzūd.

Avotu plūsmu un avoksnājus nelabvēlīgi ietekmē applūdinājums, kas var veidoties bebru veidotu uzpludinājumu dēļ. Pastāvīga applūdinājuma apstākļos izzūd avoksnājiem raksturīgais sugu kopums.

Avoti pļavās būtu jānotur ar apaugumu, kas nepaliekas, to pļaujot ar rokām, ekstensīvi nogādot un/vai periodiski cērtot atsevišķus krūmus un kokus. Lai izvairītos no riska mainīt avotu izplūd – aizliegts cirst kokus 10 m rādiusā ap avotu izteces vietām. Biotopos mīt gaismu mīlošākas sugas, kas varētu izzust apēnojuma gadījumā un neliela saules un apēnojuma mozaīka nav apdraudzoša sugām. Nav pieļaujama smagas pļaušanas tehnikas izmantošana avotu tuvumā, kas varētu aizdambēt, saspiest izplūdes vietas.

Biotops 7230 kaļķaini zāļu purvi

DL "Diļļu pļavas" sastopams biotopa 7230 1.variants – kaļķaini zāļu purvi ar avotiem.

Nogāšana ir viens no tradicionālajiem kaļķainu zāļu purvu izmantošanas veidiem Latvijā. Vēlams būtu atjaunot nogāšanu tur, kur tā bijusi vēsturiski, un pļaut tur, kur agrāk pļauts, jo sugas šim režīmam konkrētajā vietā ir pielāgojušās. Ja iespējams, vēlams tos pļaut ar izkapti, lai pēc iespējas mazāk traumētu biotopu un caur to tekošo avotu.

Biotops 91D0* purvaini meži

DL "Diļļu pļavas" sastopams biotopa 91D0 1.variants – purvaini ar kūdras slāni, kas biezāks par 30 cm nabadzīgos vai vidēji bagātos augšanas apstākļos ar vāji vai vidēji sadalījušos kūdras. Biotops DL "Diļļu pļavas" sastopams salīdzinoši nelielā platībā – 1,19 ha.

Biotopa labvēlīgu aizsardzības stāvokli raksturo nepārveidots hidroloģiskais režīms – pastāvīgi vai sezonāli augsts ūdens līmenis un pārmitras ieplakas. Noteicošais biotopa attīstības un pastāvēšanas faktors ir pārmitri apstākļi. Biotopa saglabāšanas prioritāte ir neiejaucšanās dabiskajos procesos un dabiska hidroloģiskā režīma saglabāšana, tāpēc tā tuvumā nedrīkst atjaunot vēsturiskos novadgrāvjus, kas to nosusinātu.

Neiejaucšanās gadījumā biotops saglabājas neierobežoti ilgu laiku. Biotopu negatīvi var ietekmēt bebru darbība, tāpēc bebru appludinājumi ir jānovērš un to aizsprosti regulāri jāizjauc, kā arī jākontrolē bebru populācija lieguma teritorijā, neļaujot tiem grauzt un gāzt kokus biotopā.

Biotops 9020 veci jaukti platlapju meži

DL "Diļļu pļavas" sastopams biotopa 9020 1.variants – mistroti platlapju meži uz sausām minerālaugsnēm. Biotopa aizsardzības galvenais mērķis ir nodrošināt labvēlīgu aizsardzības stāvokli saglabājot dabiskās struktūras. Nozīmīga ir šī biotopa ilglaicības (nepārtrauktības) saglabāšana, kas ir svarīga daudzu aizsargājamo un retu sugu pastāvēšanai.

Biotopa aizsardzībā un apsaimniekošanā DL "Diļļu pļavas" ieteicams piekopt neiejaucšanos, kas nodrošina pasīvu aizsardzību.

Biotopa 9180 Nogāžu un gravu meži atjaunošanas iespējas

Kādreiz nogāze bijusi klāta ar nogāzēm un gravām raksturīgiem mežiem, taču tie ir iznīcināti un aizstāti ar stādītiem mežiem, kā tas ir arī DL „Diļļu pļavas” teritorijā, nogāzes pārņēmušas dabīgi un mākslīgi iesējušās mazvērtīgas priedes. Ļoti pakāpeniski izcērtot atsevišķas priedes nogāzē un ~10 gadu laikā veidojot līdz 0,1 ha lielus atvērumus, dažādās vietās senkrasta nogāzēs būtu iespējams ar laiku atjaunot senāk bieži sastopamo biotopu 9180* nogāžu un gravu meži. Atjaunošana veicama cērtot 2-3

priedes/ha ik pēc 2-3 gadiem, atstājot nocirsto priežu celmus, lai nepastiprinātos nogāzes erozijas procesi. Lieguma teritorijā atjaunojami ir pavisam nedaudz gravu meži, taču šis atjaunošanas pasākums ir aktuāls visā Baltijas ledus ezera senkrasta nogāžu teritorijā Latvija.

Biotopa 6230* Vilka kūlas zālāji, atjaunošanas iespējas

Vadoties pēc Natura 2000 SDF šis biotops ir iekļauts sarakstā, taču biotopa platība DL teritorijā ir norādīta kā 0,0 ha. Arī DA plāna izstrādes ietvaros, biotops netika identificēts, taču tika identificētas teritorijas 1,84 ha platībā, kur tā fragmenti un tā indikatorsugas sastopamas mozaikā ar biotopu 5130 un var potenciāli tikt atjaunots. Atjaunojot biotopu ir nepieciešams atbrīvot pļavu no krūmāja un kokiem, kā arī to regulāri noganīt vai pļaut. Biotopu atjaunojot ir svarīgi nebojāt un neizcirst kadiķu krūmus un dzinumus.

Pēc krūmu un koku apauguma izņemšanas svarīgi 2-3 gadus kontrolēt krūmu atvašu daudzumu tos pļaujot. Piemērotākā uzturēšana ir ganišana ar liellopiem vai aītām/kazām. Var veikt arī pļaušanu ar zāles novākšanu jūnija beigās–jūlija sākumā un vienreizēju atāla noganišanu. Ganišanu var veikt arī agri pavasarī līdz maija beigām, jūnija vidum, bet tad pļaušanu veic tikai vasaras beigās – augusta otrajā pusē, kad vairumam augu sēklas ir ienākušās. Ja zālājā ir daudz vilkakūlas, tad pavasara ganišana to var ierobežot, jo augs ir mīkstāks un dzīvnieki to labāk ēd. Kaitīga ir vēlā pļaušana vai pļaušana ar zāle atstāšanu uz lauka, jo abos gadījumos augsne bagātinās ar slāpekli. Par piemērotāko šajā biotopā pieņemama ekstensīva ganišana ar aītām vai jauktu aitu-liellopu ganāmpulku. Ganišanas periodam jābūt īsam. Piemērota arī agra (jūnija vidusbeigas) vai, tieši otrādi, vēla (augusta beigās) pļaušana un īss ganību periods rudenī.

Pļaušana veicama pa daļām, līdz 50 % nopļaujot vienā gadā, un pārējo zālāju pļaujot tikai otrajā gadā, nākamajos gados pļautās un nepļautās vietas maina katru otro gadu (labvēlīgi kadiķu audžu atjaunošanai).

Zālāju biotopa 6270* teritoriju paplašināšana

Dabas lieguma teritorijā iespējams paplašināt biotopu 6270* sugām bagātas ganības un ganītas pļavas 22,78 ha platībā. Zālāju paplašināšana iespējama DA plānā norādītajās vietās. Zālāja paplašināšana veicama atbrīvojot teritoriju no krūmiem un kokiem un pēc tam apsaimniekojot atbilstoši 6270* teritorijām.

No potenciālās zālāja teritorijas jāizņem visi krūmi un lielākā daļa koku, atstājot vienīgi atsevišķus kokus dažādu noēnojuma apstākļu izveidošanai.

Jebkura tehnikas iesaistīšana frēzējot celmus, līdzinot, ecējot utt. ir līdzīga aršanai, kas, kā zināms iznīcina augāju un rada vietu konkurētspējīgākajām sugām un samazina indikatorsugu skaitu, sevišķi, ja apkārtne nav biotopi ar šādām sugām, tāpēc to atļauts darīt, tikai vietās, kur koki saauguši tik biezi, ka celmi traucēs vēlāku zālāja ieaugšanos un tā apsaimniekošanu. Saudzīgāk pret zālāju būtu celmus koku zāgēšanas procesā atstāt ne augstākus kā 5 cm no zems virsas, lai tie netraucē pļaušanu un tie nav jāizrauj. Lai padarītu vienkāršāku atbilstošu celmu izveidi zāgēšanas procesā, vēlams to veikt ziemā, bezsniega apstākļos.

Zālāju biotopa 6410 teritoriju paplašināšana

Dabas lieguma teritorijā iespējams paplašināt biotopu 6410 mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs 4,64 ha platībā. Zālāju paplašināšana iespējama DA plānā norādītajās

vietās. Zālāja paplašināšana veicama atbrīvojot teritoriju no krūmiem un kokiem un pēc tam apsaimniekojot atbilstoši 6410 biotopa teritorijai.

No potenciālās zālāja teritorijas jāizņem visi krūmi un lielākā daļa koku, atstājot vienīgi atsevišķus kokus dažādu noēnojuma apstākļu izveidošanai. Pēc kokaugu ciršanas nepieciešams 2-3 gadus kontrolēt jauno krūmu atvašu daudzums tās pļaujot.

Jebkura tehnikas iesaistīšana frēzējot celmus, līdzinot, ecējot utt. ir līdzīga aršanai, kas, kā zināms iznīcina augāju un rada vietu konkurētspējīgākajām sugām un samazina indikatorsugu skaitu, sevišķi, ja apkārtnē nav biotopi ar šādām sugām, tāpēc to atļauts darīt, tikai vietās, kur koki saauguši tik biezi, ka celmi traucēs zālāja ieaugšanos un tā apsaimniekošanu. Saudzīgāk pret zālāju būtu celmus koku zāgēšanas procesā atstāt ne augstākus kā 5 cm no zems virsas, lai tie netraucē pļaušanu un tie nav jāizrauj. Lai padarītu vienkāršāku atbilstošu celmu izveidi zāgēšanas procesā, vēlams to veikt ziemā, bezsniega apstākļos.